

ԿՐՕՆԱԿԱՆ

ՍՐԲՈՒԹԻՒՆ

Ընդհանրական եկեղեցւոյն մէջ ըսկիցէն ի վեր խնդիր եղած է թէ ո՞րն է հաւատացեալներէն պահանջուած՝ սրբութեան նուազագոյն աստիճանը եկեղեցւոյ անդամ եւ զաւակ մնալու համար: Ասկէ անգաման եղած է նաեւ այն խնդիրը՝ թէ այդ սրբութիւնը աղարտողներ, մեղքի մէջ լինածներ, ի՞նչ կերպով պիտի կրնային դարձանել իրենց հոգիին կրած վնասը եւ սրբութեան կորուստը, եւ թէ ի՞նչչափ եւ ի՞նչ պայմաններով եկեղեցին ներողամիտ պիտի գտնուէր այդ պիտիներուն հանդէպ:

Ուղղափառ եկեղեցւոյ գոյութեան համար ամէնէն էական խնդիրներէն մէկն էր այս, եւ է միշտ: Արդարեւ եկեղեցւոյ անդամութեան չորս պայմաններէն մէկն է աստուածահաճոյ կենցաղը: Եւ որքան ալ կրօնք եւ բարոյական բոլորովին ճարձք բաներ են — վերջինը իր գոյութեան իրաւունքը ամանցելով առաջինէն, բայց ըլլալով միեւնոյն ատեն տարբեր կալուած — այսուհանդերձ անոնք ա՛յնքան սերտօրէն կապուած են իրարու հետ, փոխադարձ ազդեցութեան ու ձկտումի ազգակցութեան պատճառաւ՝ որ հնար է գտնոք հասկնալ առանց իրարու օժանդակութեան:

Միտք չունինք հետազօտելու եկեղեցւոյն մէջ սկիզբէն ի վեր գոյութիւն ունեցող երկու ուղղութեանց — խստապահանջ եւ թոյլատու — պայքարներուն գիմայեղումները այս սեղմ տողերու մէջ, թէպէտ ինքնին ա՛յնքան չինիչ եւ խորհրդածութեան արժանի են անոնք:

Այդ պայքարները՝ մերթ դառն եւ մերթ լայնամիտ խօսքերով եւ գործքերով արտայայտուեցան, յաճախ հերձուածներու եւ տխուր բաժանումներու ալ տեղի տուին, բայց ո՛չ մէկ կերպով երկրորդական խնդրի մը շուրջ չէ՛ր որ դարձան: Եկեղեցին եւ հայրապետները չա՛տ լաւ թափանցեցին՝ թէ խնդիրը լինելու կամ չլինելու վրայ է. եւ աստուածատուր իմաստութեամբ զգուշացան խստապահանջներու աններող ծայրայեղութիւններէն եւ թոյլատուներու թեթեալարոյ անտարբերութիւններէն:

Ինչ որ ցաւ կը պատճառէ — եւ բոլոր աղինս քրիստոնեաներ պէ՛տք է որ այդ ցաւը զգան — այն անկերպարան եւ անսկզբունք կացութիւնն է՝ որուն մատնուած է եկեղեցին այսօր՝ բարոյական հարցերու շուրջ կարգապահական իր կեցուածքին մէջ: Ոչ թէ միայն Ուղղափառ եկեղեցիները՝ այլ նաեւ եկեղեցիէն դուրս միւս քրիստոնեայաղանդներն ալ հարկ եղած վերաբերումը չունին այսօր բարոյական խնդրոյն մէջ:

Չենք ակնարկեր քրիստոնէական աղինս բարոյականի գնահատութեան չափին: Անտարակոյս՝ ամենաշուայլ, բայց անշուշտ արդարացի, դուռատիքներ եւ յորդորներ պակաս չեն այդ ուղղութեամբ: Այլ կ'ակնարկենք գործնական կարգապահական կեցուածքի, որ լոկ զաղափարական յարումներէ տարբեր բան մըն է, եւ զոր չունի այսօր եկեղեցին պէտք եղած կերպով:

Ասիկա՝ հետեւանքն է կա՛մ պատասխանատուութեան անգիտակցութեան եւ բարոյական ըմբռնումի պակասին՝ կա՛մ ալ երկրորդական եւ առաջնական նպատակներու իրարու հետ խառն ի խուռն փոխանակումին:

Ո՛չ ալ բոլոր եկեղեցիները կամ աղանդները կեցուածքի նոյն թերութիւններն է որ ունին: Մինչ կարգ մ'աղանդներ ա՛մէն տեսակ մեղքերու հրապարակային խոստովանութիւն կը պահանջեն, ոմանք խոստովանանքն եւ ապաշխարանքը հիմնովին կը մերժեն: Իսկ ուղղափառ եկեղեցիներ իր խկութենէն գրեթէ դատարկած են խոստովանութիւնն ու ապաշխարութիւնը եւ ամանցուցած՝ հաղորդութիւնը, հետեւաբար եւ եկեղեցւոյ ներքին անդամակցութիւնը:

Մինչ մէկ կողմէն եկեղեցին այնպէս քիչ մ'աւելի թոյլատու կը գտնուի՝ միւս կողմէն հասարակութիւնը՝ միջակ միտքով համուռներու իր տրամաբանութեամբ՝ սխալ զաղափար մ'ունի մեղքի եւ մեղաւորի, Աստուծոյ եւ եկեղեցիի ներողամտութեան, կրօնական ու բարոյականին եւ ուրիշ հարցերու իրարու հանդէպ ունեցած դիրքին եւ կարեւորութեան նկատմամբ:

Պէտք է ամէն մարդ գիտնայ՝ որ իր անկման գիտակից մեղաւորը, երբ մաքրուելու ճիգը իր մէջ ողջ է դեռ, ա՛յնչափ սիրելի է եկեղեցիին մէջ՝ որքան արդար մը: Երբ խօսքերը ծանօթ են, հարկ չկայ յիշել զանոնք հոս: Անոնք որ քրիստոնեայ

են՝ պէտք է յստակ տեսնեն այդ իրողութեան խմաստը, և մեղաւորի մը ամբողջ կեանքը անկումի մը կճեպին մէջ չպարփակեն:

Ինչո՞ւ համար է Եկեղեցին. եթէ մեղքերով հիւանդները չբժշկէ, հապա իր գործը ի՞նչ է: Հասարակութիւնը պէտք է շատ իյնայ մեղաւորին վրայ: Մարդասպանական ոճիւր է մեռցնել մարդ մը բարոյապէս: Վերջապէս փրկութեան յոյս մը կայ ամէ՛ն հոգիին մէջ՝ որ ծով ինկած է:

Յետոյ՝ թո՛ղ ամէն մարդ ինքն իրեն նայի, և ուրիշներու բարոյական անկումներուն աստիճանները իր ախորժակները եւ իր հետաքրքրութիւնները չթարգմանեն: «Մի՛ դատէք զի մի՛ դատիցիք»:

Բայց Եկեղեցին ծայր աստիճան ըզգոյ՜ պէտք է ըլլայ որ չճկի Սատանային գործքերը արդարացնելու կամ նոյնիսկ անտես ընելու աստիճան: Եկեղեցին իր կանոններն ունի և Աստուծոյ պէս միշտ չի ներեր, վասնզի Անոր պէս ամենայնի սրտագէտ է: Կարգ մը հիւանդներ կան՝ որոնցմէ ձեռք քաշելը լաւագոյնն է: Ներողութեան որոշ սահմանէ մը և կարելի ամէն ճիգերէ ետք՝ Եկեղեցին կը պատժէ մեղաւորը ապաշխարանքով և կամ կ'արտաքսէ զայն դուրս:

Այսուհանդերձ անոր յոյսը և հաւատքը կարուած է. ամենեւին: Եկեղեցիէն և մարդոցմէ լքուած՝ բայց լքուած չէ ան Աստուծմէ՝ որ ամէն վայրկեան պատրաստ է օգնութեան հասնելու և փրկելու զայն: Կարեւոր դիտելի կէտ մըն է՝ որ հին Եկեղեցիին մէջ կարգ մը մեղքերու համար ապաշխարանքը մինչև մահուան անկողինը կ'երկարէր:

Ինչ որ էական է՝ մեղաւորին հոգեկան կեցուածքն է. ամբարտաւանութիւնը՝ որ մեծ մեղք մըն է ինքն ալ, վճռականապէս կը փճացնէ զայն: Պէտք է խոնարհ ըլլալ և ջանալ սրբութիւնը վերգզենուլ: Այլապէս՝ զժոխքի դռները իրեն կը սպասեն:

Այսպէս՝ եկեղեցական իշխանութիւնը՝ ժողովուրդը, աշխնքն հասարակութիւնը և մեղաւոր անձը երեքն ալ իրենց պարտաւորութիւններն ու առաքինութիւններն ունին. անոնցմէ ոեւէ մէկուն դէմ մեղանշողը՝ Բրիտոսի պատուէրներուն դէմ դաւաճանող մըն է, Եկեղեցւոյ թշնամի մը և Աստուծոյ արքայութեան հակառակորդ մը: Տ. Վ. Ն.

ԱՊԱՇԽԱՐԱՆՔԸ

Դ. ՆԻ Ս. ԴԱՐԵՐՈՒՆ

«... Ապաշխարական կարգապահութիւնը կը մնար տակաւին (Դ և Ե դարերուն). բայց այնքան խստութեան տարած էին զայն՝ որ դործագրութիւնը հետզհետէ աւելի կը դժուարանար: Այն մեղաւորը որ խնդրանքով մը կ'ընդունուէր ապաշխարողներու շարքին մէջ, պէտք էր ընդունէր նաեւ կորանքներու եւ խստամբերութեանց երկար շարք մը: Եկեղեցիին մէջ յատուկ աեղ մը կ'ունենար ան եւ կրնար միայն սուզի՝ զգեստներով երեւիլ: Դժուարատար ծոմեր կը պարտադրուէին անոր. սեռային ամէն յարաբերութենէ զրկուելու էր — եթէ ամուսնացեալ էր, իսկ եթէ չէր՝ կ'արգիլուէր իրեն ամուսնութիւն կնքել մինչև իր ապաշխարանքի աւարտումը: Եթէ զինուոր էր կամ պետական պաշտօնեայ՝ պարտ էր թողուլ պաշտօնը և առանձնական կեանք մ'ապրիլ: Ապաշխարող մեղաւորը իր ամբողջ կեանքին մէջ կղերի շարքին մէջ չէր կրնար մտնել երբեք: Այնպէս որ՝ առանց մինչև անապատ երթալու՝ պէտք էր ան ճշնոյ կրօնաւոր մը դառնար՝ իր տունը քաշուելով և հոն ապրելով:

Որոշեալ ժամանակի մը համար այս փորձերու ենթարկուելէ ետք, ապաշխարողներ կ'ընդունուէին հաւատացեալներու մէջ՝ հրապարակային հաշտութեամբ: Բայց նախկին մեղաւոր կեանքը նորէն սկսիլ չկար, վասն զի ապաշխարանքը մէկ անգամ միայն կը շնորհուէր: Կրկին ինկած մեղաւորը դարձեալ Եկեղեցւոյն ներողութեան վրայ յոյս զնելու չէր, իր դործը Աստուծոյ կը մնար ալ, Անո՛ր ներողութեան միայն պէտք էր ապաւինէր»:

DUCHESNE, Hist. Eccl. Tome III, 8.

ԽՈՐՀՈՒՐԴ ԵՒ ԽՍՈՒՔ

Իշխանները կը սխարմամս երբ կ'ուզեն օրհնիկն աւելի գորտնոր ըլլալ:

*

Նա որ չի ճանչնար ժամանակին յարգը, չի ծնած փառքի համար: